

INFORMATIENOTA VOOR DE RAAD

Nummer: 24.017

Portefeuillehouder: D.A. Grimbergen
Portefeuille:
Programma: 4 Onderwijs
Taakveld: 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Datum: 19 december 2023

Onderwerp: Resultaten leren en je ontwikkelen in Lelystad.

DE RAAD NEEMT KENNIS VAN:

De resultaten, aanbevelingen en inzichten uit het waarderend onderzoek van 2023 door Kennisland.

INLEIDING

Uit de onderwijsmonitor van 2022 bleek dat veel jongeren kiezen voor voortgezet onderwijs of een mbo-opleiding buiten Lelystad. Dat roept de vraag op hoe we jongeren beter aan Lelystad kunnen binden. Kennisland heeft in 2023 een waarderend onderzoek in opdracht van de gemeente Lelystad uitgevoerd in de stad.

KERNBOODSCHAP

Jongeren binden aan Lelystad

Lelystad bereidt zich voor op groei. In 2040 wil het de “levendige hoofdstad van de nieuwe natuur” zijn met naar verwachting tussen de 100.000 en 120.000 inwoners. Samen met de gemeenschap zijn er stevige ambities geformuleerd.

Een uitbreiding en verbreding van het onderwijsaanbod is daar een belangrijk onderdeel van. Uit de onderwijsmonitor van 2022 blijkt dat steeds meer jongeren uit Lelystad ervoor kiezen om voortgezet onderwijs of een mbo-opleiding buiten Lelystad te volgen.

De Gemeente Lelystad is benieuwd hoe de keuze voor een school of vervolgopleiding tot stand komt en waar kinderen, jongeren, docenten en ouders kansen zien voor een verbetering of aanvulling van het onderwijsaanbod.

Kennisland heeft vanaf juni 2023 samen met de gemeente en schoolbesturen de staat van het Lelystadse onderwijslandschap in kaart gebracht vanuit het perspectief van inwoners. Wat gaat er goed? Wat is er nodig aan groei of innovatie voor de toekomst van het schoolaanbod?

Hierbij staat de volgende vraag centraal:

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat alle kinderen en jongeren van Lelystad (goed) onderwijs aangeboden krijgen, ook in de toekomst?

In deze vraag komen verschillende belangen van de gemeente Lelystad, het onderwijs en andere belanghebbenden samen. Vervolgens is er specifiek gekeken naar doorstroommomenten van po naar vo en van vo naar mbo.

Kennisland heeft 6 aanbevelingen en inzichten opgehaald en vertaald naar 3 adviezen die beschreven zijn in de samenvatting en de uitgebreide rapportage “Leren en je ontwikkelen in Lelystad”.

VERVOLG

Kennisland stelt voor:

1. Gesprekken in januari en februari 2024 met onderwijsbestuurders om op te halen welke aanknopingspunten zij zien op basis van het rapport.
2. Sessies op scholen (indien gewenst) waarbij leraren en schoolleiders in gesprek gaan om mee te denken over eventuele interne vervolgstappen of samenwerking met andere scholen en organisaties. Er wordt al een vergelijkbaar gesprek met het MBO College Lelystad gevoerd.

3. Communicatie naar en betrekken van bewoners.

Tijdens het onderzoek verzamelde Kennisland 50 contactpersonen en deze mensen hebben aangegeven eventueel betrokken te willen zijn bij de opvolging van de aanbevelingen in het onderzoek. Voor deze groep wordt een community-sessie georganiseerd.

De communicatie zal plaats vinden in het kader de DOE agenda en MAG. Dit vindt pas plaats als er reacties vanuit de onderwijsbesturen zijn en het vervolgproces duidelijk is.

Bijlagen

Rapportage Resultaten Leren en je ontwikkelen in Lelystad

Samenvatting Leren en je ontwikkelen in Lelystad

Samenvatting

Leren en je ontwikkelen in Lelystad

Aanbevelingen en inzichten van KenniSLand

Jongeren binden aan Lelystad

Uit de onderwijsmonitor van 2022 bleek dat veel jongeren kiezen voor voortgezet onderwijs of een mbo-opleiding buiten de stad. Dat roept de vraag op hoe we jongeren beter aan Lelystad kunnen binden. KenniSLand heeft in 2023 een waarderend onderzoek uitgevoerd in de stad. Dit is een korte samenvatting van een [uitgebreide rapportage](#). In deze samenvatting ligt de focus op onze adviezen. Deze adviezen zijn niet specifiek gericht op een domein of publieke instelling. We denken dat veel oplossingen en verbeteringen in de samenwerking moeten plaatsvinden tussen gemeente, onderwijs, zorg en welzijn, en mogelijk ook in samenwerking met aanbieders van sport en cultuur. We benadrukken dat met name samenwerking met bewoners moet worden gezocht. We ervaren bij de bewoners een rijkdom aan ideeën en energie.

De gehanteerde onderzoeksvraag is:

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat alle kinderen en jongeren van Lelystad goed onderwijs aangeboden krijgen, ook in de toekomst?

In deze vraag komen verschillende belangen van de gemeente Lelystad, het onderwijs en andere belanghebbenden samen. Vervolgens hebben we specifiek gekeken naar doorstroommomenten van po naar vo en van vo naar mbo.

KenniSLand heeft gesproken met de mensen die er het dichtst op staan. In totaal spraken we 100 po-leerlingen, 200 vo-leerlingen, 70 mbo-studenten, 50 docenten en 50 ouders. Dat deden we op allerlei manieren: met serieus spelen en over-de-streep in klassen, 'straatinterviews' op schoolpleinen, in buurtcentra en op sportdagen, gesprekken in lerarenkamers en het uitzetten van een enquête.

Zes adviezen

Beter begeleiden bij keuzemomenten

We horen: Leerlingen vinden de keuzemomenten en open dagen van scholen spannend. Zij hebben behoefte aan begeleiding bij het kiezen van hun vervolgopleiding vanuit de scholen. Zij noemen het volgen van keuzevakken van Aeres die plaatsvinden op het MBO College Lelystad en de doorstartklas van ROC Flevoland als helpend bij het kiezen van een vervolgopleiding. Tijdens open dagen willen leerlingen een realistische voorstelling van hun school/opleiding, bijvoorbeeld via proeflessen of gesprekken met studenten en docenten.

We adviseren: Drempels verlagen kan op allerlei manieren. Kijk hoe het nadenken over onderwijs- en beroepskeuzes al eerder vaste prik wordt in het onderwijsaanbod. Bijvoorbeeld met loopbaanbegeleiding, of door kennismaking tussen po-vo-mbo op diverse manieren te organiseren (zoals met mini-stages). Hier kunnen de samenwerkingsverbanden mee aan de slag.

Verbinden met de praktijk

We horen: Leerlingen geven aan zich zorgen te maken over hun perspectief op werk en wonen in Lelystad. "Als we hier toch geen leuk werk kunnen vinden", zeggen leerlingen, "dan kunnen we net zo goed ergens anders studeren of naar school." Tegelijkertijd horen we van docenten dat er een prachtig en grotendeels onbenut aanbod aan ondernemers en professionals uit allerlei sectoren in Lelystad is om mee samen te werken.

We adviseren: Kijk waar er samen met professionals uit Lelystad kan worden samengewerkt, zoals met gastlessen, stages, werkbezoeken of het werken aan challenges. Organiseer ontmoeting met mensen in wie leerlingen zich kunnen herkennen. Zo krijgen ze meer vertrouwen in hun toekomst in Lelystad. Dit is een opdracht voor scholen, waarbij ze ondersteuning van de gemeente kunnen gebruiken.

Samen met jongeren de stad aantrekkelijker maken (12+)

We horen: Leerlingen vinden Lelystad saai. Ze geven aan dat er te weinig plekken zijn om je te vermaken, samen te komen, te sporten en creatief te zijn. Dit soort plekken dragen bij aan het welzijn en de algehele ontwikkeling van jongeren, waardoor de stad aantrekkelijker wordt voor iedereen. Het gebrek hieraan is voor leerlingen, studenten en hun ouders een reden om voor onderwijs buiten Lelystad te kiezen. Jongeren hebben zelf allerlei ideeën om de stad aantrekkelijker te maken. Maar ze zijn ook op hun hoede: "Er wordt toch niet naar ons geluisterd."

We adviseren: Kijk hoe je jongeren kunt helpen om hun ideeën ook echt uit te voeren, en zo hun binding aan de stad, hun burgerschap en vertrouwen in de overheid te versterken. Organiseer bijvoorbeeld jongerenlabs, en stimuleer de professionalisering van jongerenwerk en jongerenbroedplaatsen. Hier liggen mogelijkheden om aan te haken bij de Doe Agenda van de MAG. Maar ook scholen kunnen hierin initiatieven nemen, bijvoorbeeld door de 'maatschappelijke diensttijd' te faciliteren. Er zijn subsidies voor beschikbaar.

Werk aan positieve beeldvorming

We horen: Leerlingen, ouders en leraren zijn positief over de verbeteringen op het Porteuum. Toch spelen negatieve verhalen nog een grote rol in het maken van keuzes. Ook het imago van grootschaligheid en weinig persoonlijke aandacht kunnen beslissende factoren zijn.

We adviseren: Maak de positieve ontwikkelingen in scholen, zoals de verbeterde sociale veiligheid, meer zichtbaar. Blijf daarbij een realistisch beeld schetsen - leerlingen voelen het haarfijn aan als iets wordt opgehemeld. Dit kan bijvoorbeeld door ook als voortgezet onderwijsinstelling mee te werken aan de ondersteuning van het maken van schoolkeuzes in het po. Daarnaast helpt het als leraren en docenten zelf de rijkheid van hun aanbod aan ouders en leerlingen laten zien. Ook leerlingen kunnen goede 'ambassadeurs' zijn voor de school, laat hen verhalen vertellen op het po bijvoorbeeld.

Werk aan dynamisch en eigentijds onderwijs

We horen: Leerlingen en studenten hebben behoefte aan diverse en eigentijdse leervormen, zoals bewegend, spelend en samenwerkend leren.

We adviseren: Benut de ideeën van leerlingen om het onderwijs te verbeteren. Organiseer bijvoorbeeld jongerenlabs op scholen waarbij leerlingen samen met docenten ideeën voor onderwijsvernieuwing mogen bedenken. Kijk hoe medezeggenschap en participatie op scholen passender en leuker kan worden gemaakt voor verschillende leerlingen.

Scholenaanbod benadrukken en vergroten

We horen: Leerlingen (en hun ouders) ervaren beperkte keuze in het vo-scholenaanbod in Lelystad. Dit geldt met name voor leerlingen met een havo- of vwo-advies. Dit heeft invloed op hun motivatie, identiteitsvorming en binding met de stad.

We adviseren: Benadruk de bestaande diversiteit in het onderwijs en overweeg het opzetten van nieuw aanbod, bijvoorbeeld van vernieuwend onderwijs in meer klassieke zin (Montessori), onderwijsaanbod met een sportprofiel of 10-14-onderwijs. De beleving van kleinschaligheid en thematische focus kan daarbij leidend zijn. Dat kan dus ook via positieve en heldere communicatie over het bestaande aanbod. Stimuleer betrokkenheid van inwoners bij het vormgeven van nieuwe initiatieven. Dit vereist nauwe samenwerking tussen gemeente en schoolbesturen en vraagt om betrokkenheid van professionals en ouders (inwoners van Lelystad).

Vervolgstappen

In overleg met het gemeenteteam Onderwijs stellen we een vervolg voor in drie actiesporen:

1. Gesprekken met onderwijsbestuurders

In januari en februari 2024 voeren we gesprekken met onderwijsbestuurders om op te halen welke aanknopingspunten zij zien op basis van het rapport. Met welke opbrengsten willen zij aan de slag gaan, op schoolniveau en op collectief niveau. Deze gesprekken voeren we in duo's met iemand van Kennisland en iemand van de Gemeente Lelystad.

2. Sessies op scholen

Indien door scholen gewenst, faciliteren we sessies waarbij we met het lerarenteam en schoolleiders in gesprek gaan. We geven toelichting op de uitkomsten van het onderzoek, halen ideeën op en denken mee over eventuele vervolgstappen intern of in samenwerking met andere scholen en organisaties. We voeren een vergelijkbaar gesprek al met het MBO College Lelystad.

3. Communicatie naar en betrekken van bewoners

Tijdens dit onderzoek verzamelden we contactpersonen die hebben aangegeven eventueel betrokken te willen zijn bij de opvolging van de aanbeveling van het onderzoek. Voor deze groep van 50 mensen, bestaande uit leraren, docenten, ouders en jongeren organiseren we een community-sessie. Daarnaast presenteren we onze resultaten bij Omroep Flevoland. De community-sessie en de radiouitzending bij Omroep Flevoland vinden pas plaats nadat we alle reacties van de onderwijsbesturen hebben verzameld en het vervolgproces duidelijk is. Alle vervolgstappen en communicatie-uitingen stemmen we af met de MAG en de DOE-agenda.

Contactgegevens

Kennisland
Kattenburgerstraat 5 / G003D
1018 JA Amsterdam
+31205756720
www.kl.nl

KL is onderdeel van [Stichting CAOP](#)

Resultaten

Leren en je ontwikkelen in Lelystad

Een waarderend onderzoek
van Kennisland

In opdracht van de Gemeente Lelystad

Inhoudsopgave

1. Over dit onderzoek	3
2. Onze aanpak	6
3. Primair onderwijs	11
4. Voortgezet onderwijs	18
5. Middelbaar beroepsonderwijs	28
6. Hoe nu verder?	35
Colofon	38
Contact	38

Foto: [Devin Avery](#), Unsplash

1. Over dit onderzoek

Lelystad bereidt zich voor op groei. In 2040 wil het de 'levendige hoofdstad van de nieuwe natuur' zijn, met [naar verwachting](#) tussen de 100.000 en 132.000 inwoners. Samen met de gemeenschap zijn er stevige [ambities geformuleerd](#) voor hoe de toekomst van de stad eruitziet. Een uitbreiding en verbreding van het onderwijsaanbod is daar een belangrijk onderdeel van. Er komen immers steeds meer kinderen en jongeren bij.

Goed onderwijs: nu en in de toekomst

De uitdaging van Lelystad ligt echter niet alleen in groei. Uit de [Onderwijsmonitor](#) van Lelystad uit 2022 blijkt dat steeds meer jongeren uit Lelystad ervoor kiezen om voortgezet onderwijs of een mbo-opleiding te volgen buiten Lelystad.

De Gemeente Lelystad is benieuwd hoe de keuze voor een school of vervolgopleiding tot stand komt en waar kinderen, jongeren, docenten en ouders kansen zien voor een verbetering of aanvulling van het onderwijsaanbod. Samen met hen onderzoeken we hoe Lelystad een aantrekkelijke stad kan worden om te leren en je te blijven ontwikkelen.

Sinds juni 2023 brengt Kennisland samen met de gemeente en schoolbesturen de staat van het Lelystadse onderwijslandschap in kaart vanuit het perspectief van inwoners.

Wat gaat er goed? Wat is er nodig aan groei of innovatie voor de toekomst van het schoolaanbod?

Hierbij staat de volgende vraag centraal:

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat alle kinderen en jongeren van Lelystad goed onderwijs aangeboden krijgen, ook in de toekomst?

Samen met de mensen om wie het gaat

Kennisland heeft al bijna 25 jaar ervaring in het begeleiden van projecten waarbij onderwijsvernieuwing samen met leerlingen, ouders en onderwijsprofessionals wordt vormgegeven, met de directbetrokkenen dus: de mensen die er het dichtst op zitten. Bijvoorbeeld bij het project [Onze Nieuwe School](#). We vroegen de inwoners van Amsterdam om met nieuwe onderwijsconcepten te komen. Het resultaat: drie nieuwe scholen, een berg aan [geleerde lessen](#) én een [landelijke wetswijziging](#) waardoor het oprichten van een school gemakkelijker is geworden. We organiseerden ook meerdere JeugdLabs: challenges waarbij jongeren aan de slag gaan met het onderzoeken en oplossen van maatschappelijke vraagstukken. Wij zijn ervan overtuigd dat we de denk- en doekracht van zowel professionals uit het veld als die van ouders, kinderen en jongeren zelf hard nodig hebben om tot vernieuwende oplossingen te komen.

Een waarderend onderzoek

Daarom zijn we in juni 2023 begonnen met een breed opgezet waarderend onderzoek. Waarderend, omdat we willen weten wat goed gaat, waar mensen enthousiast van worden en welke parels we kunnen helpen groeien. Inwoners, jongeren en leraren delen zo niet alleen hun eigen ervaringen, maar bedenken ook oplossingen.

In deze publicatie lees je de inzichten en goede ideeën die we hoorden van de Lelystedelingen. We gingen in gesprek met zo'n 100 po-, 200 vo-leerlingen en 70 mbo-studenten.

Hoe kiezen zij voor een school? Wat vinden ze belangrijk? Wat gaat goed op school en in Lelystad? Welke mogelijkheden voor verbetering zien zij?

Zo proberen we een zo goed mogelijk begrip te krijgen van de beweegredenen van leerlingen en tegelijkertijd al goede ideeën te verzamelen om mee aan de slag te gaan. Daarnaast spraken we ook met zo'n vijftig docenten en vijftig ouders om ook hun perspectief mee te nemen.

Leeswijzer

In dit onderzoek zijn de ervaringen van leerlingen, ouders en docenten binnen het po, vo en mbo opgehaald. De inzichten en adviezen verschillen per onderwijssector, maar er zijn ook veel overeenkomsten tussen de niveaus.

Een hoofdstuk per sector

Elke onderwijssector (po, vo en mbo) krijgt in deze publicatie een apart hoofdstuk. Als je als lezer met name betrokken bent bij een van de drie onderwijssectoren, vind je binnen het hoofdstuk van de desbetreffende sector een compleet overzicht.

Binnen elk hoofdstuk zijn de onderzoeksresultaten opgedeeld in de volgende categorieën:

- **Schoolkeuze**, over de ervaringen rondom het doorstromen naar een volgende school.
- In **Beter en aantrekkelijker onderwijs** vind je ideeën en behoeftes voor verbetering in het Lelystadse onderwijs.
- **In de stad** beschrijft de invloed van de stad op leerlingen en ouders.

In deze categorieën vind je eerst een overzicht van de gehoorde ervaringen van zowel ouders en leerlingen als docenten. Deze inzichten zijn per categorie vertaald naar een serie aanbevelingen.

Wil je leren over de doorstroom van po-vo of vo-mbo?

Dan is het belangrijk om van beide sectoren de inzichten en aanbevelingen onder Schoolkeuze te lezen. De twee sectoren hebben een eigen rol en functie in het bevorderen van de doorstroom.

Hoe nu verder?

In dit onderzoek zijn waardevolle inzichten en goede ideeën opgehaald bij een grote groep bewoners. Hoe komen we van al deze goede ideeën naar een aanpak waarin mensen zich gehoord voelen, met plezier samenwerken en er wederzijds vertrouwen is? In het laatste hoofdstuk van de publicatie geven we een serie adviezen voor het vervolg vanuit onze specialisatie in het onderzoeken en ontwerpen van maatschappelijke vernieuwing.

2. Onze aanpak

Dit praktijkgericht onderzoek bestaat uit het ophalen van verhalen, ervaringen en ideeën. We garanderen dus geen 100% representativiteit. We hebben een zo groot mogelijke diversiteit aan respondenten opgezocht en presenteren in deze rapportage de rode draden uit die verhalen. We hebben met deze vorm van onderzoek ook relaties gelegd met bewoners van de stad die ideeën hebben voor verbeteringen en actief willen meedenken en meedoen om de stad als leer- en ontwikkelomgeving voor kinderen en jongeren te verbeteren.

We spraken in totaal:

- 85 groep-8-leerlingen verspreid over 4 basisscholen: GBS de Helmstok, CBS de Horizon, IKC de Mozaïek en KBS de Kring;
- 104 brugklassers verspreid over Aeres (1 vmbo-TL-klas, 1 vmbo-BK-klas) en Porteurum (1 vmbo-TL/havo-klas, 1 havo-vwo-klas, 1 gymnasiumklas);
- 85 vmbo-4-leerlingen van wie de helft op Aeres en de andere helft op Porteurum;
- 60 eerstejaars mbo-studenten van MBO College Lelystad verspreid over 4 niveau-2-klassen en 1 niveau-4-klas;
- 42 jongeren verspreid over meerdere jaarlagen en onderwijstypes. We spraken hen in buitenruimtes, zoals het schoolplein van Porteurum en meidenwerk van Welzijn Lelystad;
- 46 onderwijsmedewerkers, onder wie 6 po-leraren, 32 vo-leraren en 6 mbo-docenten;
- 59 ouders met kinderen in het po, vo en/of mbo;
- 3 jongerenwerkers van Welzijn Lelystad & SPOT.

Foto: Serieus spelen met Jenga (Foto door [Mikhail Nilov](#)).

Serius spelen en ideeën bedenken op scholen

We gingen langs op scholen om met leerlingen in gesprek te gaan en ideeën te bedenken. We deden dit met “serius spelen” (ook wel bekend als “serious gaming”) tijdens lesuren. Met zo’n methode ervaren kinderen en jongeren meestal meer betrokkenheid en motivatie om met thema’s bezig te zijn die als serieus of saai kunnen worden ervaren. Door het speelse karakter van de werkvorm lukt het leerlingen ook beter om creatief te zijn en ideeën te bedenken.

Over-de-streep

We begonnen het lesuur met een over-de-streep. Deze methode is een laagdrempelige manier om verschillende perspectieven in de klas inzichtelijk te maken, zowel voor ons als voor de leerlingen en studenten onderling. Leerlingen of studenten krijgen een stelling waarop zij met ‘ja’ of ‘nee’ kunnen antwoorden. Afhankelijk van hun antwoord stappen zij over de streep, waardoor een verdeling van de groep ontstaat links en rechts van de streep. Vervolgens vroegen we door op hun keuze. De exacte bewoordingen pasten wij aan aan de doelgroep met wie we in gesprek waren (groep 8, brugklas, mbo).

Voorbeelden van stellingen zijn:

Stelling	Doorvraag
Ik woon in Lelystad.	
Ik vind Lelystad een leuke stad.	Waarom vind je dat wel of niet? Waar zou je meer van willen zien?
Deze school was mijn eerste keuze.	Waarom is deze school wel of niet jouw eerste keuze? Ben je ook naar open dagen van scholen geweest?
Ik heb ook buiten Lelystad naar scholen gekeken.	Waarom wel of niet?
Ik heb zelf besloten naar welke school ik ging.	Heb je de keuze samen met je ouders gemaakt? Of met je vrienden? Heb je hulp gekregen bij het maken van een keuze?
Bij het kiezen van een school kijk ik vooral of de mensen aardig zijn.	Waar kijk je nog meer naar? Wat vind je belangrijk aan een school?
Ik ben blij met deze school.	Wat vind je leuk aan de school? Waar zou je meer van willen zien?
Ik leer dingen op school die ik belangrijk vind.	Zoals wat? Waar zou je meer van willen leren?
Er zijn genoeg leuke plekken in Lelystad waar ik na mijn (mbo-)studie kan werken.	Voorbeelden noemen. Of wat mis je?

Jenga

Na de over-de-streep deelden we de klas in groepen. Bij elke groep schoof een gespreksleider aan die aantekeningen maakte. Leraren en docenten deden ook mee als gespreksleider. Iedere groep kreeg een Jenga-spel met genummerde blokjes van 1 tot en met 9 en een vragenkaart met 9 vragen. Per beurt pakte de leerling of student een blokje met een nummer, las de vraag van het bijbehorende nummer op en beantwoordde die alvorens het blokje op de toren te plaatsen. De groepjes kregen de opdracht de hoogst mogelijke toren te bouwen. De begeleider vroeg door op de antwoorden van de leerlingen en studenten. Meestal ontstond er per vraag een groepsgebesprek. De vragen werden gesteld aan de hand van (hypothetische) situaties. Bijvoorbeeld:

Groep 8

- Je staat op de open dag van een middelbare school. Wat is het eerste wat je wil zien?
- Je bent uitgekozen om op je nieuwe school een gloednieuw vak te verzinnen. Je mag alles kiezen! Waarover zou jij in dit nieuwe vak willen leren?
- Een leerling uit groep 7 vraagt jou om hulp bij het maken van een keuze voor een middelbare school. Welke raad zou jij geven?

- Je wordt geïnterviewd door het jeugdjournaal! Het gaat over hoe het is om in Lelystad te wonen. Wat vertel je hen?

Brugklas

- Voor je favoriete vak mag je een dag meelopen bij een bedrijf in Lelystad. Wat voor bedrijf zou jij kiezen?
- Je buurjongen wil misschien ook naar deze school. Wat zou jij over de school vertellen?
- De schoolleiding vraagt jou hoe zij de school kunnen verbeteren. Welk advies zou jij geven?
- Je bent leraar voor een dag. Wat zou jij doen om iedereen gemotiveerd te houden?

Mbo

- Je wordt gebeld door een vmbo-4-leerling. Welk advies zou je geven bij het kiezen van een opleiding?
- Je bent de directeur en je mag één ding veranderen op deze school. Wat zou je veranderen?
- Er komen toetsen aan en je moet hard studeren. Hoe leer jij het liefst?
- Het gaat even niet zo lekker met je studie, bijvoorbeeld omdat je niet lekker in je vel zit. Bij wie of waar op school zou jij hulp zoeken?

Buiten de klas

Mini-interviews

Dit onderzoek startte toen vmbo-4-leerlingen midden in de voorbereiding zaten van hun eindexamens. Het was daarom niet mogelijk om hen in een klas-setting te spreken. Vmbo-4-leerlingen spelen een belangrijke rol in dit onderzoek aangezien zij *nét* een keuze hebben gemaakt voor een vervolgopleiding, zowel binnen als buiten Lelystad. We spraken hen in de vorm van mini-interviews op de dag dat zij hun boeken inleverden op Aeres en Porteum. De vragen die we hen stelden komen overeen met de stellingen en Jenga-vragen die hierboven zijn beschreven.

Meidenwerk

In samenwerking met Welzijn Lelystad sloten we aan bij de avond van Meidenwerk. Meidenwerk is een jaar geleden ontstaan voor meiden uit kwetsbare gezinnen die een avond per week een plek hebben om tijd door te brengen. Tijdens deze avond doen ze activiteiten zoals een kookworkshop, voorlichtingen of een segway clinic. Wij mochten een avond vullen met onze stellingen (van de over-de-streep oefening) en vragen (van de Jenga-oefening). Daarnaast interviewden we twee jongerenwerkers over hun perspectief op de ontwikkelmogelijkheden van jongeren in Lelystad.

Gesprekken met leraren en docenten

Voorafgaand of na afloop van een klassengesprek met leerlingen of studenten gingen we in gesprek met de leraren en docenten die in de klas aanwezig waren. Dit deden we aan de hand van semi-gestructureerde interviews. Op Aeres en Porteum interviewden we leraren ook tijdens pauzes in de lerarenkamer. Daarnaast lieten we op po-scholen, vo-scholen en het MBO College Lelystad kaartjes achter met daarop een QR-code en een oproep om de vragenlijst in te vullen.

Vragen die we stelden waren:

- Wat maakt deze school een goede school?
- Wat maakt Lelystad een prettige stad voor kinderen en jongeren om in op te groeien en zich te ontwikkelen?
- Zijn er voldoende keuzemogelijkheden voor kinderen en jongeren als het gaat om vervolgopleidingen in Lelystad? Zo nee, wat mis je dan?
- Heb je een goed idee voor extra voorzieningen of nieuwe schoolconcepten?
- Wil je bijdragen aan het ontwikkelen van extra voorzieningen of nieuwe schoolconcepten?

Gesprekken met inwoners

Dit onderzoek heeft zich niet alleen binnen de schoolsetting afgespeeld. We zijn ook op pad gegaan om de meningen en ideeën van ouders en inwoners van Lelystad te horen. Het merendeel van de ouders troffen we bij de seizoenskick-off van voetbalvereniging SV Lelystad aan de hand van mini-interviews. Een paar ouders vulden ook de enquête in die zij mee naar huis kregen. De volgende vragen kwamen aan bod in de gesprekken en de enquête:

- Wat vind je goed aan de school waar jouw kind nu naartoe gaat?
- Wat vind je belangrijk aan de school/vervolgopleiding waar jouw kind hierna naartoe gaat?
- Kan je in drie woorden 'de school van je dromen' voor jouw kind omschrijven?
- Wat is er positief aan Lelystad als het gaat om de groei en de ontwikkeling van jouw kind?
- Heb je voldoende keuzemogelijkheden binnen Lelystad als het gaat om de ontwikkeling van jouw kind? Waar zou je meer van willen zien?
- We zoeken mensen die met ons mee willen denken over het realiseren van nieuwe ideeën voor het Lelystadse onderwijs. Wil jij dat?

Foto's: Langs bij de seizoenskick-off van [SV Lelystad](#).

3. Primair onderwijs

Schoolkeuze

Wat hebben we gehoord?

Leerlingen hebben zin in de middelbareschooltijd.

Het overgrote deel van de leerlingen geeft aan zin te hebben om naar de middelbare school te gaan. Met name de creatieve, praktijkgerichte en bewegingsvakken maken de achtste groepers nieuwsgierig. Ze noemen concrete dingen die ze willen leren, zoals omgaan met geld, ondernemen, koken en ICT.

Leerlingen ervaren zelfstandigheid.

Leerlingen ervaren (op een enkeling na) dat ze redelijk zelfstandig tot een keuze komen voor een vervolgschool. Ouders en vrienden spelen wel een rol in het keuzeproces, maar deze is niet dominant. Van kinderen die naar Aeres gaan horen we vaker dat ouders invloed hadden op de schoolkeuze van hun kind. Zij zien Aeres als de enige goede optie als hun kind baat heeft bij een kleinere school met meer aandacht voor het kind.

Wat vinden leerlingen belangrijk bij het kiezen?

Voor het maken van de schoolkeuze vinden ze belangrijk:

- dat het dichtbij is;
- dat je een goed gevoel bij de school krijgt (bijvoorbeeld doordat er een warme en fijne sfeer hangt en er leuk contact is met leerlingen en docenten);
- dat je er kan leren wat je wil.

Leerlingen gaan liever dichtbij naar school.

Voor de meeste leerlingen die we spraken, zijn scholen buiten Lelystad geen optie. Deze zijn te ver van huis. Nabijheid van de school is dus een belangrijke factor in het maken van de keuze voor een vervolgschool.

Leerlingen ervaren een beperkte keuze.

Leerlingen ervaren een beperkte keuze in het kiezen van een middelbare school. De keuze gaat meestal tussen Portelem en Aeres, waarbij het niveau van de leerling vaak al bepaalt welke school het wordt.

Porteum versus Aeres: groepsvorming.

Leerlingen maken meestal de keuze om naar Porteum óf Aeres te gaan - behalve bij havo-vwo-advies, dan is Porteum de enige optie - en daarmee ontstaan al vroeg twee groepen. Kinderen zeggen dan bijvoorbeeld dat het Aeres saai is, of dat er op het Porteum alleen probleemkinderen en pesters zitten.

Negatieve beeldvorming speelt een grote rol.

Sommige leerlingen hebben een negatief beeld van Porteum en nemen dit beeld mogelijk ook van elkaar over. Het gaat dan om een beeld van onveiligheid. Dit beeld is ontstaan naar aanleiding van gebeurtenissen in het verleden en is inmiddels vaak negatiever dan de daadwerkelijke situatie. De beelden spelen echter een grote rol in de vorming van verwachtingen en schoolkeuze van de jongeren. Bij ouders van kinderen die naar Porteum gaan is dit beeld genuanceerder. Zo benoemen ze dat er op de school hard wordt gewerkt aan verbeteringen op het gebied van veiligheid en onderwijs.

Leerlingen hebben behoefte aan meer keuzemogelijkheden.

Leerlingen geven aan behoefte te hebben aan meer keuzeopties voor vervolgscholen in de stad. Er is nu bijvoorbeeld geen kleine middelbare school meer (voor havo en vwo). Leerlingen die baat hebben bij kleinschaligheid en persoonlijke aandacht kunnen niet altijd tot een passende schoolkeuze komen binnen het Lelystadse onderwijs.

Geen keuze ervaren kan negatieve effecten hebben.

Gebrek aan keuzemogelijkheden maakt ook dat leerlingen niet naar een andere school kunnen gaan als het om een bepaalde reden niet goed gaat op school. Bijvoorbeeld omdat ze gepest worden of om een andere reden niet goed in de sociale omgeving mee kunnen komen. Dan zouden met name ouders hun kind een andere omgeving willen kunnen aanbieden .

Onze aanbevelingen

Laat zien wat goed gaat.

Het beeld bij achtstegroepers over Porteum klopt niet met de werkelijkheid. Er gaan verhalen de ronde over onveiligheid, geweld en pestgedrag. Dat komt voort uit de onstuimige startperiode van Porteum. Wij hoorden echter ook geluiden van ouders en leraren die dit beeld nuanceren. Toen de scholen net fuseerden was er sprake van een aantal incidenten, maar inmiddels weten nieuwe leerlingen niet beter dan dat ze samen een school zijn. Daarnaast hebben de onderwijsprofessionals veel werk verricht in het verbeteren van de sociale veiligheid op school. Dit wordt met name door ouders bevestigd.

Versterk identiteit en benadruk diversiteit.

Leerlingen hebben behoefte aan diversiteit in het onderwijsaanbod. Als we het aan leraren vragen blijkt die diversiteit er eigenlijk al te zijn. Dat beeld komt dus niet goed over bij leerlingen en hun ouders. Onderzoek hoe diverse vormen van het onderwijsaanbod in het vo nog meer geprofileerd kunnen worden en een eigen karakter kunnen krijgen.

Het onderwijsaanbod samen met leerlingen en ouders uitbreiden .

Leerlingen, docenten en ouders die we op het po spraken, noemen een aantal concepten die ze missen in het voortgezet onderwijs. Onderzoek hoe hun ideeën het bestaande aanbod kunnen verrijken of aanvullen. Zo worden christelijk voortgezet onderwijs, Agora-onderwijs en 10-14-onderwijs genoemd als concepten die het Lelystadse onderwijs mogelijk kunnen verrijken. Als we leerlingen vragen naar de ideale school dan geven ze antwoorden als:

- "Niet alle kinderen bij elkaar, dus een rustige, kleine school."
- "Er zijn artistieke en creatieve vakken."
- "Er zijn geen pesters. En er zijn allemaal sport-dingen te doen, zoals zwembaden, een voetbalzaal."
- "De Alles School, waar je alles kan doen wat je maar wil."

TIP: Geef inwoners de kans om een idee voor een nieuwe school in te dienen. In Amsterdam organiseerde Kennisland bijvoorbeeld de challenge Onze Nieuwe School.

Verrijk de open dag.

Bij het kiezen van de vervolgschool kiezen leerlingen naast aanbod ook voor een school met een fijne sfeer en uitstraling. Leerlingen geven aan graag 'ervaring' op te doen bij de nieuwe school om zo beter tot een keuze te komen. Daarbij vinden leerlingen het belangrijk dat de vervolgschool tijdens een open dag (en andere vormen van informatievoorziening) een realistisch beeld laat zien. Ze vinden het bijvoorbeeld een goed idee als leerlingen van de school iets vertellen over hoe het is om daar op te zitten.

TIP: Lees dertien ideeën voor een succesvolle open dag.

Creëer een positief beeld van praktijkonderwijs.

We vangen soms op dat er op een negatieve manier over praktijkonderwijs wordt gesproken, als lager of minder. Hier kan aandacht aan worden besteed op het po.

TIP: Check bijvoorbeeld het Instagram-account Baardkracht, waarin twee leraren vooroordelen over het praktijkonderwijs de wereld uit helpen.

Beter en aantrekkelijker onderwijs

Wat hebben we gehoord?

Behoefte aan meer en andere vormen van leren.

Leerlingen geven aan meer spelend en bewegend te willen leren. Ook wordt de wens voor een meer creatief en artistiek aanbod vaak genoemd. Leraren geven ook aan meer diversiteit aan werkvormen te willen bieden, zodat ook 'maatwerk' geboden kan worden. Dit betekent dat niet alle kinderen gezamenlijk, op dezelfde manier, dezelfde stof aangeleerd krijgen en hierop getoetst worden. Maar dat er ruimte is voor diverse werkvormen, die aansluiten bij individuele leerbehoeften en leerstijlen. Dit vraagt soms om een andere aanpak van de leraar, soms om ruimte en ondersteuning van het management. Zo zeggen sommige leraren dat collega's moeite hebben met 'multitasken'. Een ander zegt: *"Veel kinderen werken/ontwikkelen op hele andere manieren. Leraren voelen zich soms te onzeker om daadwerkelijk de methode los te laten."* Ten slotte benoemt een leerkracht dat extra aanbod buiten schooltijd gewenst is, zodat leerlingen zich bijvoorbeeld ook in de zomervakantie kunnen ontwikkelen. Dat gaat dan met name om jongerencentra en sport-en spelaanbod.

Professionalisering leraren.

We horen van meerdere leraren de behoefte om zich meer te kunnen ontwikkelen op de gebieden van: omgaan met complexe

psychosociale problematiek op scholen; de balans vinden tussen maatwerk en aandacht voor ieder kind; pedagogische ondersteuning; en sociale veiligheid. Dit betekent dat leraren zich professionaliseren, maar ze behoeven daarnaast ook meer ondersteuning vanuit de zorg en welzijn (bijv. door inzet van jongerenwerkers of pedagogisch ondersteuners).

Leerlingen hebben behoefte aan meer bewegen en spelen.

Beweging (sport) en spel worden niet alleen als prikkelend ervaren om tot leren te komen. Deze activiteiten zouden volgens leerlingen ook helpen om elkaar en de nieuwe school beter te leren kennen.

Onze aanbevelingen

Meer aandacht voor diversiteit.

Er zijn grote cultuurverschillen tussen groepen leerlingen in Lelystad, maar dit heeft volgens betrokkenen juist positieve gevolgen en daar mag best meer aandacht voor komen. Kinderen komen al vroeg in hun ontwikkeling in aanraking met verschillen tussen mensen en leren hiermee om te gaan. Dit impliceert ook dat Lelystadse professionals 'expert' zijn in het omgaan met een grote diversiteit aan leerlingen en jongeren.

TIP: Lees tips voor [omgaan met culturele diversiteit in de klas](#), of lees meer over een [uitwisseling tussen scholen](#) uit heel verschillende wijken in Utrecht.

Bied verschillende en eigentijdse vormen van leren aan.

Het feit dat leerlingen specifieke ideeën hebben over verschillende vormen van leren (bewegend, spelend, samenwerkend, etc.) suggereert dat zij behoefte hebben aan meer en diverse manieren om te leren. Leraren geven aan het leuk te vinden met verschillende vormen te experimenteren, maar hier ook wel wat hulp bij te kunnen gebruiken.

TIP: Lees wat drie leraren vertellen over blended learning.

Ondersteun leraren bij professionalisering en kennisdeling.

Leraren hebben te maken met een complexe doelgroep, met soms uitdagende problematieken. Het is daarom van belang dat zij voldoende middelen hebben om hierover te kunnen leren en hiernaar te handelen. Het gaat dan volgens leraren niet om geld, maar om een proces en ruimte om schooloverstijgend van elkaar te kunnen leren. Denk bijvoorbeeld aan intervisie, verdiepende studiedagen of trainingen. Samenwerking met externe partners (zorg en welzijn) biedt kansen om de juiste expertise in te zetten. Hierbij is een overzicht (of sociale kaart) van instanties en organisaties helpend om inzicht te krijgen in de verschillende samenwerkingsmogelijkheden. Ook is kennisdeling tussen onderwijsprofessionals van belang, zodat men van elkaars successen leert.

TIP: Lees de handreiking "Omgaan met lastig gedrag in het primair onderwijs" van het NJI.

Ontwikkel een stadsbreed buitenschools aanbod.

Een sluitend aanbod buiten schooltijden kan effectief zijn om onderwijsachterstanden tegen te gaan (juist bij leerlingen met een lagere SES). We horen bijvoorbeeld van kinderen en ouders dat er geen vakantieaanbod is.

TIP: Een goed voorbeeld hiervan is het School en Omgeving programma in Lelystad Oost, onderdeel van Samen Lelystad Oost. Goed om in de gaten te houden!

In de stad

Wat hebben we gehoord?

Niet voor ieder kind voldoende speelmogelijkheden.

Leerlingen geven aan dat er weinig te doen is in Lelystad en dat er buiten weinig plekken zijn om zich na schooltijd te vermaken. In sommige buurten zijn volgens kinderen te weinig speeltuinen. Sinds de coronacrisis komen leerlingen minder buiten. Een aantal leerlingen zegt ook buiten niemand tegen te komen, wat ook niet uitnodigt om zelf naar buiten te gaan. De buitenruimte lijkt dus niet aantrekkelijk voor jongeren om vrije tijd door te brengen.

“Ik speel na schooltijd op het schoolplein.”

- kind

Verdeeldheid over diversiteit.

Leerlingen in Lelystad ontmoeten mensen uit verschillende culturen en leren hoe ze hiermee om kunnen gaan. De diversiteit is ook terug te zien in de grote verschillen (in populatie) tussen wijken. Wijken liggen ver uit elkaar, waardoor sommige groepen mensen elkaar weinig tegenkomen. We vangen ook geluiden op over wantrouwen naar nieuwkomers, zoals vluchtelingen uit Oekraïne.

Verschillende beleving van veiligheid tussen wijken.

Er zijn aanzienlijke verschillen per wijk in de beleving van kinderen. Sommige leerlingen zeggen dat er veel straatcriminaliteit voorkomt in Lelystad, terwijl anderen Lelystad als heel veilig ervaren. Of je hiermee te maken krijgt, en dus de mening over Lelystad als fijne woonplaats, hangt af van de buurt waarin je opgroeit.

Behoeftte aan betere zichtbaarheid van activiteiten.

Er worden allerlei activiteiten georganiseerd in Lelystad, maar kinderen en ouders geven aan dat je goed moet zoeken. Dit maakt het soms lastig om tijdig op de hoogte te zijn en deel te nemen aan zo'n activiteit. De buurt- en wijkcentra kunnen hier meer mee doen.

“Buurtcentra in Almere zijn veel bruisender en laten zien wat ze in huis hebben. Ik geloof wel dat er activiteiten zijn in Lelystad, maar ze zijn onzichtbaar.”

- ouder

Onze aanbevelingen

Stimuleer het gesprek over diversiteit en inclusie op school.

Het gesprek over diversiteit en inclusie kan helpen om 'wij-zij denken' en negatieve beeldvorming ten aanzien van verschillende groepen mensen/leerlingen tegen te gaan. Een positieve benadering van diversiteit helpt jongeren om verschillen te waarderen, zichzelf te zijn en zich te ontplooien. Betrek bewoners bij het vitaliseren van wijk- en buurtcentra, en kijk hoe ze het in andere steden aanpakken. Vanuit de gemeente kunnen positieve prikkels gegeven worden om de wijk- en buurtcentra beter te organiseren.

Preventie begint bij kinderwerk.

De kracht en de kwaliteit van het jongerenwerk in Lelystad is overduidelijk. Iedere school die we spraken geeft aan meer met jongerenwerk te willen of gaan samenwerken. We horen vaak van kinderen dat ze niet veel buitenspelen. Dit kan gevolgen hebben voor hun fysieke en mentale gezondheid, en de sociale ontwikkeling. Aanvullend kan kinderwerk dus een meer preventieve werking hebben. Kinderwerk is in feite jongerenwerk voor basisschoollleeftijd, die zich richt op het creëren van een veilig speelklimaat in de openbare ruimte, het stimuleren van sociale cohesie, het bieden van positieve rolmodellen en kansen voor talentontwikkeling.

TIP: Lees over Stichting Spin die met veel succes speeltuin- en kinderwerk aanbiedt in Amsterdam Noord.

Haal ideeën op bij kinderen.

Wanneer leerlingen hun wensen uiten over vernieuwing en verrijking van de stad, komen ze met redelijk eenvoudige ideeën. Vaak noemen zij winkels, voetbalveldjes en voorzieningen zoals een klim- of gamehal als suggesties.

“We zijn goed in dingen opstarten in Lelystad - pionieren. Maar we laten het vaak te snel weer los”

- ouder

Foto: Annie Spratt, Unsplash (Bron).

4. Voortgezet onderwijs

Schoolkeuze

Wat hebben we gehoord?

Leerlingen ervaren weinig keuze in vo-scholen.

Ook op het middelbaar onderwijs horen we dat brugklasleerlingen weinig of zelfs geen keuze hebben ervaren bij het kiezen van hun huidige school. Afhankelijk van het schooladvies kan er zelfs maar één keuze zijn, er is immers maar één school die havo/vwo aanbiedt (Porteum). Dat doet wat met leerlingen, merken we. Ouders geven aan dat hun kinderen niet trots zijn op de school waar ze naartoe gaan, en daarmee identiteitsvorming missen die volgens hen op die leeftijd erg nodig is.

Leerlingen kiezen een school die bij hen past en waar zij zich denken te ontplooiën. Als die keuze er niet is en ze niet het gevoel hebben zich optimaal te kunnen ontwikkelen, ontstaat er ontevredenheid over het onderwijs en een gevoel dat de eigen mening er niet toe doet: “Wat maakt het uit wat ik wil? Er is toch geen keuze.”

Er is behoefte aan een uitgebreider aanbod.

Vrijwel alle leerlingen en ouders die we spraken, en een groot deel van onderwijsmedewerkers, heeft behoefte aan een breder onderwijsaanbod. Sommigen noemen een nieuwe middelbare school, anderen vinden dat het huidige onderwijs nog stappen kan zetten in het werken aan een positieve beeldvorming. Bijvoorbeeld met duidelijkere communicatie over het verschil tussen bestaande onderwijsrichtingen. Ze zoeken daarbij naar kleinschaligheid, persoonlijke aandacht en onderwijs dat past bij hun interesses en verschillende manieren van leren.

Keuze en motivatie hangen samen.

Op Aeres horen we dat er leerlingen zijn die niet voor de school hebben gekozen vanwege het “groene karakter”, maar vanwege de kleinere schaal en meer persoonlijke aandacht. Dat heeft ook weerslag op leerlingen die wél gemotiveerd worden door het groene karakter. Zij merken op dat er veel ongemotiveerde leerlingen om hen heen zijn, die voor overlast in de klas zorgen.

Een vervolgopleiding in Lelystad is niet altijd mogelijk.

Van de laatstejaars die we spraken, hoorden we vaak dat er geen geschikte (mbo-)vervolgopleiding in Lelystad is, terwijl ze wel graag in Lelystad zouden willen blijven. Er is ook behoefte aan een hbo in Lelystad. Tegelijkertijd vinden leerlingen het wel leuk om in een meer bruisende stad te gaan studeren - ook iets wat ze missen in Lelystad.

Reputatie en beeldvorming spelen een grote rol.

De reputatie van Porteuum heeft veel invloed op de voorkeur van ouders. Dat gaat bijna altijd over het onveilige beeld van Porteuum. Of over de schoolgrootte, waardoor er weinig persoonlijke aandacht zou zijn voor hun kind. Deze overtuigingen motiveren ouders om hun kinderen naar Aeres te sturen of naar scholen buiten Lelystad.

Er is behoefte aan begeleiding bij het keuzeproces.

Leerlingen ervaren weinig begeleiding bij het kiezen van een vervolgopleiding. Ze zien dit moment als spannend en heel belangrijk. Het voelt alsof ze een levensbepalende keuze maken terwijl ze vaak nog niet goed weten wat ze willen. Hierdoor nemen ze minder snel zelf initiatief tijdens hun keuzeproces.

Dichtbij versus nieuwe prikkels.

Sommige leerlingen vinden het fijn om dichtbij huis naar school te kunnen gaan als ze doorstromen naar een vervolgopleiding. Anderen willen juist de kans aangrijpen om een andere stad te kunnen ervaren, in de hoop op meer (sociale) activiteiten en nieuwe prikkels. Sommige ouders versterken dat idee, omdat ze hun kinderen kennis willen laten maken met verschillende omgevingen. Welk verschil zou het maken als Lelystad meer paste in het plaatje van een bruisende stad, waar veel jongeren naar op zoek zijn?

“Lelystad heeft verder weinig voor die leeftijdsgroep te bieden. Ik gun het mijn kinderen om in een grotere stad student te zijn.”

- ouder van Aeres-leerling

Dit vinden leerlingen belangrijk bij de schoolkeuze:

- Een goede sfeer.
- De reputatie. (Welke verhalen worden over de school verteld?)
- De nabijheid van de school.
- Een goede aansluiting tussen theorie en praktijk (zowel gastlessen van professionals als theorielokalen en praktische werkopdrachten).
- Passend bij eigen persoonlijkheid. (Heb ik meer rust en persoonlijke aandacht nodig, of hou ik van bruisend en een breed aanbod?)
- Aansluiting bij persoonlijke leerdoelen en beoogde carrière.
- Het is voor leerlingen ook belangrijk dat een vervolgopleiding een goede springplank naar werk biedt. Voor sommigen speelt mee dat ze graag werk in Lelystad willen vinden omdat ze daar willen blijven wonen.
- Extra aanbod voor ontwikkeling. (Sommigen noemen sporten, anderen creatieve lessen, theater, dans of muziek).
- Genoeg te doen rondom school. (Kan ik me vermaken met vrienden?)

Onze aanbevelingen

Integreer LOB in de schoolloopbaan.

Uit de **LAKS-monitor 2022** (een jaarlijks tevredenheidsonderzoek voor en door leerlingen uit het vo) blijkt dat “46 procent van de leerlingen niet positief is over de hulp vanuit school bij het kiezen van een vervolgstudie of werk.” Tijdens dit onderzoek ontvangen we vergelijkbare signalen. Door LOB (loopbaanoriëntatie en -begeleiding) in de hele schoolcarrière te integreren krijgen leerlingen goed de kans om zichzelf te leren kennen. Niet pas in het laatste jaar, maar vanaf het begin.

TIP: Leer op [Onderwijskennis.nl](https://onderwijskennis.nl) meer over verschillende vormen van LOB.

Organiseer meer uitwisseling met het mbo in Lelystad.

Dat kan in wisselwerking: bezoeken aan het mbo en bezoeken van het mbo op de middelbare school. Maar kennismaking kan ook plaatsvinden door als scholen op andere manieren met elkaar samen te werken. Het ROC Flevoland heeft bijvoorbeeld een vrij klein gebouw en zou voor hun praktijklessen meer de toevlucht kunnen zoeken tot Porteum. Zo kunnen leerlingen eerder al bekend raken met wat het mbo van Lelystad te bieden heeft. Als leerlingen een weloverwogen studiekeuze kunnen maken, vermindert de uitval in het eerste jaar. Het kan zorgen voor meer gemotiveerde leerlingen op de opleidingen en een betere sfeer in de klas.

Verlaag drempels om kennis te maken met vervolgschool.

Hoe kan een school helpen om het bezoeken van een open dag minder spannend te maken? Een kans voor open dagen is om leerlingen zelf te laten vertellen over hun school. Zo krijgen bezoekers van een open dag een zo realistisch mogelijk beeld en vinden bezoekende vo-leerlingen meer herkenning op de open dag.

“Ik ben maar naar één open dag geweest, ik vond het spannend.”

- leerling

Maak doorlopende lijnen naar het mbo.

De verbinding tussen het vo-aanbod en mbo-aanbod kan beter. Er lijkt weinig kennis te zijn bij leerlingen over het opleidingsaanbod op het MBO College Lelystad, waardoor de vmbo-klassen op Aeres en Porteus zich hier niet op aanpassen. Daarbij kunnen sommige leerlijnen op het vmbo daarna niet worden doorgezet. Het meest genoemde voorbeeld daarvan is het ontbreken van een groen lyceum of groen mbo, zodat leerlingen van Aeres in die richting kunnen doorgroeien.

Vertel de positieve verhalen van Porteus.

Er is behoefte aan positieve en realistische verhalen over Porteus én die zijn er al. Vooral onder ouders leeft het beeld van het onveilige Porteus nog, terwijl docenten en leerlingen die nu op Porteus rondlopen dat beeld niet meer afgeven. Er is de afgelopen jaren ontzettend hard gewerkt om de sociale en fysieke veiligheid op Porteus te verbeteren en wij zien hier de resultaten van. De leerlingen die nu in de brugklas van Porteus starten weten niet beter dan dat het een gevestigde school is. Hierdoor is een gezellige sfeer op school ontstaan.

Bied meer keuzeopties voor havo en vwo.

De keuze voor een middelbare school is ook belangrijk voor de identiteitsvorming. Leerlingen maken een keuze voor hun nieuwe school, op basis van een persoonlijke afweging. Wat voor school past bij mij? Waar wil ik in groeien en hoe kan mijn toekomstige school me daarbij helpen? Jongeren met een havo/vwo-advies ervaren de doorstroom naar Porteus nu niet als een persoonlijke keuze, maar als een gegeven. Dit beïnvloedt niet alleen hun eigen ontwikkeling, maar ook hun beoordelingsvermogen van Porteus. Daarom adviseren we om meer keuzemogelijkheden in het vo aan te bieden. Dit kan door een nieuwe middelbare school op te richten, die in ieder geval havo en vwo aanbiedt.

Ideeën voor nieuwe scholen:

- Een vrije school
- Een Montessorischool
- Een Jenaplanschool
- Een Daltonschool
- Een Groene vervolgopleiding/ Groen mbo
- Een hbo
- Meer keuze in vervolgopleidingen
- Een school die past binnen leven: vrije keuze, sporten, dichtbij.
- Een vervolgopleiding in de sportsector
- Een creatieve opleiding
- Een school met een focus op sport (vo en mbo)
- Agora-onderwijs
- 10-14-onderwijs
- Een christelijke middelbare school
- Een "onboardingjaar" - combinatiejaar tussen vo en mbo (voor jongeren die hun examen niet hebben gehaald).

Reacties van leerlingen, ouders en docenten op het vo.

Beter en aantrekkelijker onderwijs

Wat hebben we gehoord?

De beleving van veiligheid is gemengd.

We blijven het herhalen: leerlingen, docenten en ouders ervaren een stijgende lijn bij Porteuum. Er was veel onveiligheid in de periode na de start van de school, maar het gaat volgens zowel leerlingen als docenten wel beter, hoewel de aanwezigheid van "beveiliging" niet voor ieder kind als veilig wordt ervaren.

Op Aeres horen we overwegend positieve verhalen over de veiligheid. Kinderen benoemen vaak dat het een kleine en een beetje saaie school is, maar dat zorgt overduidelijk wel voor een prettig leerklimaat.

Er zijn veel praktijkgerichte leerlingen.

Het viel ons op dat we veel leerlingen hebben gesproken die op ons overkomen als doeners: mensen die de handen uit de mouwen steken. Zowel op het vmbo als het vwo. Leerlingen geven aan graag veel praktische dingen te willen doen en concreet aan de slag te gaan. Dat past bij het beeld dat mensen vaak schetsen over Lelystad: "Hier wonen pioniers, mensen die graag dingen aanpakken."

Eigentijds onderwijs.

Het onderwijs mag volgens zowel leerlingen als docenten meer mee met de tijd. Er is behoefte aan onderwijs dat past bij Generatie Z: ondernemend en technologisch up-to-date. Ze vragen om meer interactieve werkvormen, het gebruik van digitale middelen en werken aan praktische opdrachten. Het leren van professionals en ondernemers wordt vaak genoemd, bijvoorbeeld om te leren een bedrijfje op te zetten.

Gevarieerd aanbod en inspraak.

Leerlingen willen meer zeggenschap over het eigen onderwijs. Ze willen zelf bepalen hoe ze leren en werken, en verwachten verschillende werk- en lesvormen om de lessen interessanter te maken. Interactief en spelend leren zijn vaak genoemde voorbeelden. Ze willen veel variatie en wisselwerking tussen zelfstandig en samen werken.

Betere aansluiting op werk en praktijk.

Leerlingen willen duidelijk meer de praktijk opzoeken. Ze noemen excursies, stages en bezoeken aan inspirerende werkplekken. Het valt ook op dat er veel onzekerheid is bij jongeren over de kans op werken en wonen. Sommigen geven aan dat het onwaarschijnlijk is dat ze in Lelystad kunnen blijven, ook als ze dat wel zouden willen.

Voorbereid worden op het leven.

We hebben jongeren gevraagd om zelf een les te bedenken over iets wat ze nu nog missen op school. Daaruit komt vaak een vergelijkbaar antwoord: jongeren geven aan beter voorbereid te willen worden op het leven. Dan hebben ze het over werken en emotionele en psychologische ontwikkeling. Sommigen noemen dit “les over het echte leven”. Ze willen leren over onderwerpen als: wat moet je allemaal weten als je 18 wordt? Hoe zet je een bedrijfje op? Hoe ga je om met geld? En hoe is het om op jezelf te gaan wonen? Hoe ga je om met stress, relaties en emoties? Dit missen ze nog in het huidige onderwijs.

Docenten zijn bezorgd over groeiende polarisering.

Een aantal docenten geeft aan te worstelen met een schijnbaar groeiende polarisering in de klas. Gesprekken rondom gevoelige vraagstukken, zoals klimaat, gender, seksualiteit en migratie, leiden volgens hen vaker tot conflict, en leerlingen die moeite hebben met het inleven in andere meningen en wereldbeelden. Er is behoefte bij docenten aan handvatten om de dialoog in de klas te stimuleren en leerlingen te leren omgaan met verschillen in wereldbeeld en denken.

Meer met hobby's en creativiteit kunnen doen.

Er is behoefte aan hobby's kunnen uitoefenen op school, na schooltijd of tijdens een tussenuur, zoals sportveldjes. Ook is behoefte aan mogelijkheden voor theater, zang, dans en kunst.

Behoeft bij docenten aan autonomie en vertrouwen.

We pikten bij sommige docenten de behoefte op om beter op de hoogte gehouden te worden door schoolleiding over veranderingen. Er is behoefte aan een stevige basis. Leraren willen erkend worden in hun professionaliteit en betrokken worden bij ontwikkelingen van het bredere schoolsysteem.

Aandacht voor iedereen?

Porteum heeft veel extra aanbod voor leerlingen die ondersteuning of extra uitdaging nodig hebben. Door de fusie van de drie scholen is het nu makkelijker om meer maatwerk en voorzieningen aan te bieden. Docenten van Porteum zijn hier erg trots op. Tegelijkertijd horen we dat mensen het beeld hebben van een te grote school waar weinig persoonlijke aandacht is. Nog een voorbeeld van waar beeld en realiteit niet goed matchen.

Onze aanbevelingen

Omgaan met polarisering.

We horen vaker dat scholen zich zorgen maken over polarisering onder leerlingen. Juist in klassen waar diverse werelden samenkomen is er een kans op het botsen van tegengestelde wereldbeelden. Docenten hebben de verantwoordelijkheid om hier adequaat mee om te gaan. Juist in de klas kunnen leerlingen leren oordeelloos en open naar een ander te luisteren.

TIP: Lees in Filosofie Magazine over [polarisatie in de klas](#) en kijk hoe [de Transformatieve School](#) grip krijgt op leerprestaties en sociale veiligheid door de school als mini-samenleving te zien.

Investeer in een inclusief en veilig schoolklimaat.

Je veilig voelen is een randvoorwaarde om goed te kunnen leren. Volgens de LAKS-Monitor van 2022, ervaart 18% van de leerlingen geen sociale veiligheid op school, terwijl 34% van hen in de afgelopen maanden pestgedrag heeft meegemaakt. Leerlingen kunnen zelf een grote rol spelen bij het signaleren van problemen, en het bedenken van oplossingen voor een leerlingwelzijn.

TIP: Lees [tips van het Nederlands Jeugd Instituut](#) voor het betrekken van leerlingen en ouders bij het sociale veiligheid, of ga met [serious games en installaties van Critical Mass](#) het gesprek aan in de klas over pesten, discriminatie, inclusie.

Studenten hebben ideeën voor nieuwe voorzieningen.

Er is behoefte aan rustige werk/chillplekken op de grote scholen. Schep kansen voor leerlingen om rust op te zoeken. Met name op Aeres geven leerlingen aan dat de kantine en stilteruimtes te vol zitten. Er is behoefte aan een bibliotheek of meer stilteruimte. Op Porteum willen leerlingen dat er meer wordt gedaan met een centrale ontmoetingsplek tussen de gebouwen in. Daarnaast is er behoefte aan een eigen gymzaal, bibliotheek en sportveldjes rondom school.

“Richt de schoolgebouwen in als een soort dorp.”

- leerling Porteum

In de stad

Wat hebben we gehoord?

Onveilig gevoel in de stad.

Veel jongeren geven aan zich weleens onveilig te voelen, zowel op school als in de wijken en online. Het verschilt sterk per wijk hoe jongeren dit ervaren. Iedere jongere kan wel een voorbeeld van geweld, pesten of criminaliteit noemen.

Diversiteit verdeelt.

Lelystad wordt vaak geprezen om zijn multiculturele karakter - hoewel er ook negatieve geluiden te horen zijn, onder andere over vluchtelingen. Verreweg de meesten waarderen echter de diversiteit van culturen, die bijdragen aan een levendige stad en de mogelijkheid biedt om verschillende perspectieven te verkennen.

Overzichtelijk of (te) ruim?

Veel jongeren, ouders en leraren waarderen de overzichtelijke opzet van de stad. Het is er ruim, je kan veilig fietsen, het voelt dorps en weids. Sommigen noemen dat juist als een nadeel, en zeggen dat daardoor een kloppend hart in de stad mist, en het ver fietsen kan zijn naar de sportclub, vve of andere activiteiten.

Er is behoefte aan meer activiteiten voor jongeren.

Hoewel er allerlei interessante evenementen worden georganiseerd, is er nog ruimte voor verbetering op dit gebied. De stad wordt over het algemeen als saai gezien. Er bestaat een duidelijke behoefte aan meer betaalbare of gratis culturele activiteiten en evenementen om de stad nog aantrekkelijker en bruisender te maken voor jongeren. Dat gaat niet om uitgaan of feesten, maar om locaties waar zij samen kunnen komen, zichzelf kunnen zijn en zich gezien en gehoord voelen. Er is wel een ruim sportaanbod voor jongeren, hoewel sommige ouders aangeven hier niet voldoende inkomen voor te hebben.

"Mijn kinderen ontmoeten elkaar bij de Lelypaal, onveilig en hanggedoe. Hoe triest is dat? Vroeger ging ik naar de disco, maar die is er niet meer."

- ouder 16-jarig kind

Het maakt uit waar je woont in Lelystad.

Waar je woont in Lelystad bepaalt volgens leerlingen welke mate van sociale cohesie en mogelijkheden je ervaart. Sommige kinderen geven aan dat het onveilig is in de wijk, of dat mensen niet naar elkaar omkijken. Anderen geven juist het omgekeerde aan. Het verschilt ook per wijk welke speelmogelijkheden er zijn, hoe groen het is en of er voorzieningen zijn.

Er is behoefte aan veilig vermaak.

Plekken die er zijn voor jongeren - zoals de skatebaan en het poolcentrum - worden door sommigen als onveilig ervaren. Sommige jongeren pleiten voor een begeleider voor bij publieke hangplekken. Deze begeleider kan de ruimte veilig en schoon houden en is een aanspreekpunt voor jongeren uit de omgeving. Zo'n rol wordt in sommige steden ingevuld door een jongerenwerker of straatcoach.

Onze aanbevelingen

Leegstand biedt mogelijkheden.

Inwoners benoemen dat veel gebouwen leeg staan in Lelystad. Deze leegstaande locaties bieden mooie kansen voor stadmakers en ondernemers, zoals de jongerenbroedplaats SPOT. Leegstaande gebouwen kunnen worden omgevormd tot gemeenschapsruimtes om de vitaliteit van Lelystad te verbeteren. Je kunt ook jongeren vragen hiervoor concrete ideeën aan te dragen.

TIP: Lees [dit onderzoek](#) over creatieve concepten waarmee middelgrote steden met vernieuwende ondernemers leegstand tegengaan en de aantrekkelijkheid en diversiteit van een binnenstad vergroten.

“We worden weggezet als hangjongeren”

- leerling porteu

Ruim baan voor jongerenwerk.

Jongerenwerkers spelen een essentiële rol in het positief stimuleren van jongeren. Jongeren, scholen en inwoners spreken positief over de jongerenwerkers in Lelystad, en er lijkt in ieder geval bij scholen en ouders behoefte te zijn aan nog meer samenwerking met jongerenwerk. Jongerenwerk heeft een positieve impact op sociale cohesie in de wijk, een veilig leefklimaat, en daarmee dus ook een goed leer- en ontwikkelklimaat. Het draagt ook bij aan het signaleren en verminderen van jeugdproblematiek.

TIP: [DOCK](#) verbindt jongerenwerk met sociaal werk, zorgt dat mensen initiatief kunnen nemen en elkaar kunnen helpen.

Creëer een sociale kaart.

Er is meermaals een behoefte aan een soort sociale kaart uitgesproken. Een kaart die een overzicht biedt van maatschappelijke en welzijnsorganisaties en sociale activiteiten. Investeer in de toegankelijkheid en bekendheid van de ondersteuning en diensten die er al zijn.

TIP: [Lees hier](#) concrete tips voor het maken van een sociale kaart, en vindt [hier](#) een tool voor het bouwen van een eigen online platform dat buurtbewoners zelf bij kunnen houden.

5. Middelbaar beroepsonderwijs

Schoolkeuze

Wat hebben we gehoord?

MBO College Lelystad heeft een positief imago.

Studenten waarderen dat het een kleine school is waar iedereen elkaar snel leert kennen. Het ROC van Flevoland heeft een goed imago en goede referenties.

Nabijheid en kwaliteit zijn belangrijke keuzefactoren.

Studenten kiezen om verschillende redenen voor een mbo-vervolgopleiding. Nabijheid is de meestgenoemde overweging om te kiezen voor het MBO College Lelystad. Daarnaast vormt onderwijskwaliteit ook een belangrijke overweging. Sommige studenten reizen speciaal naar Lelystad, zoals bijvoorbeeld voor de opleiding Uiterlijke Verzorging niveau 4.

Er is behoefte aan inzicht in aansluiting vo- en mbo-aanbod.

Docenten geven aan geen goed beeld te hebben bij de verschillende profielen die op Porteurum en Aeres worden aangeboden. Een opleidingsaanbod dat goed aansluit op de profielen van vo-scholen uit de omgeving maakt het aantrekkelijker voor leerlingen om te kiezen voor het MBO College én maakt samenwerking tussen vo-scholen en het MBO College makkelijker.

Oriëntatie is groot en spannend.

Een meerderheid van de studenten die wij spraken is niet naar een open dag geweest bij het maken van hun schoolkeuze voor het mbo. Veel studenten baseren hun keuze voor een opleiding op de beschrijvingen van de website. Een nog kleinere groep is bij meerdere scholen gaan kijken. Studenten die vanuit hun middelbare school zijn gefaciliteerd om verschillende opleidingen te bezoeken bij het MBO College Lelystad, bijvoorbeeld middels korte stages of praktijkopdrachten, hebben dit als helpend voor hun keuzeproces ervaren. Studenten leggen uit dat ze het een spannende keuze vinden waar veel druk op staat, terwijl ze zich nog erg jong voelen en vaak weinig vertrouwen hebben in hun carrièrekansen.

Ook docenten geven aan dat studenten zich vaak niet goed hebben verdiept in hun vervolgopleiding. Hierdoor hebben studenten een slecht beeld van de inhoud van de opleiding waar ze voor kiezen, met motivatieverlies tot gevolg. Het ROC houdt rekening met veel uitvallers in het eerste halfjaar. Ze noemen de jonge leeftijd waarop jongeren voor een vervolgopleiding moeten kiezen ook als oorzaak. Daarnaast geven docenten aan dat 90% van de studenten die halverwege een jaar instromen bij een opleiding datzelfde schooljaar ook weer uitvalt.

Onze aanbevelingen

Faciliteer loopbaanoriëntatie vanuit samenwerking.

De overstap tussen vo en mbo is een risicovol moment. Jongeren kunnen motivatie verliezen, terwijl ze wel leerplichtig zijn, of een verkeerde keuze maken en niet goed beginnen aan hun loopbaan. Het motiveren van leerlingen om te zoeken naar een school en opleiding die goed bij hun persoonlijke doelen en wensen past, zien mbo-docenten als een belangrijke taak voor het vo. Ze dragen daar ook graag zelf aan bij. Zij noemen als wens een betere samenwerking in de studieoriëntatie tussen het vo en het mbo in Lelystad. Als goed voorbeeld wordt bijvoorbeeld de doorstartklas genoemd die door ROC Flevoland wordt aangeboden.

TIP: Lees hier over het project [De Overstap](#), een samenwerking tussen vo- en mbo-instellingen uit de regio Utrecht. Zij adviseren om met [overstapcoaches](#), [overstaptafels](#) en een [digitaal doorstroomdossier](#) te werken.

Er is behoefte aan verbreding van het opleidingsaanbod.

Nabijheid is voor veel toekomstige studenten een doorslaggevende factor in hun keuze voor een vervolgschool. Het huidige aanbod van het MBO College sluit niet altijd goed aan op de onderwijsrichtingen in het vo. Dat zorgt er in sommige gevallen voor dat studenten kiezen voor een opleiding waar ze zelf minder enthousiast over zijn of zich zelfs gedwongen voelen om naar een school buiten Lelystad door te stromen.

TIP: Richt je op opleidingen waar vraag naar is, zoals groene of creatieve opleidingen. Er missen bepaalde opleidingen in het aanbod voor sectoren waarin veel werkgelegenheid voor zou zijn in Lelystad, zoals sociale hulpverlening.

Meer karakter en een podium voor het mbo.

Het mbo krijgt in heel Nederland steeds meer de aandacht die het verdient. Althans: op papier dan. Er ligt een belangrijke taak bij onderwijsinstellingen om invulling te geven aan een positiever beeld van het mbo, dat gelijkwaardig is aan hbo- en wo-opleidingen, en waar je als student trots op mag zijn.

Studenten zoeken naar realistische voorbeelden waarop een school positief bijdraagt aan hun (toekomstige) beroepstrots. Geen mooipraterij, daar prikken ze zó doorheen. Dat kan gaan over kernwaarden en expertisegebieden maar ook over aantrekkelijke praktijklokalen of samenwerkingspartners uit de omgeving.

TIP: In Amsterdam zet de gemeente zich in om de studentenkorting voor mbo'ers gelijk te trekken met die van hbo- en wo'ers. Want hoewel ze nu 'studenten' heten, krijgen mbo'ers nog niet dezelfde privileges. Wat kan Lelystad voor hen betekenen?

TIP: Zet mbo'ers in hun kracht door ze te vragen mee te denken over maatschappelijke vraagstukken die hen aangaan. Met hun praktische denkkraft komen ze vaak tot een goed werkbare oplossing, en voelen ze zich ook gewaardeerd. Win-win. Zie bijvoorbeeld het Mbo BurgerschapLab of Crimelabs.

Beter en aantrekkelijker onderwijs

Wat hebben we gehoord?

Studenten hebben behoefte aan meer praktijklokalen.

De 'vliegtuigruimte' van de leerlingen van SCALA (de samenwerking tussen het ROC van Amsterdam - Flevoland en Schiphol) roept veel enthousiaste reacties op, maar de studenten van de andere opleidingen missen praktijklokalen. Dit gebrek aan lokalen zorgt ervoor dat de meeste mbo'ers vooral les krijgen achter hun laptop in plaats van te leren door te doen. Studenten willen vaker oefenen in de praktijk. Meer energisers en interactieve leervormen, en minder stil zitten.

Uitstraling scoort niet hoog.

Zowel studenten als docenten vinden het gebouw van MBO College Lelystad niet vriendelijk ogen. Dit gaat niet alleen om het gebouw en de algemene ruimtes, maar ook de lokalen kunnen een opfrisbeurt gebruiken. Studenten zoeken een gezellige, uitnodigende en schone school.

Veel ruimte voor persoonlijke aandacht en zorgbehoeften.

Veel studenten geven aan dat ze het ROC van Flevoland ervaren als een sociaal veilige plek en omgeving. Omdat het een kleine ROC is, hebben studenten korte lijntjes met elkaar en hun docenten. De docenten voelen toegankelijk en aanspreekbaar. Dit maakt dat er veel persoonlijke aandacht voor de student is. Deze korte lijntjes zorgen ervoor dat docenten goed op de hoogte zijn van de situatie van elke student. Hierdoor zijn ze in staat de zorgbehoeften van de studenten in kaart te brengen, om die steeds beter te kunnen faciliteren.

Studenten willen meer zelfstandig werken.

Studenten geven aan behoefte te hebben aan een lossere, minder strenge houding van de docenten. Zo noemen ze dat uitleg veel leestijd kost, terwijl ze liever na een korte uitleg zelfstandig aan de slag zouden gaan. Ze willen op het mbo juist vaardigheden opdoen die gaan over zelfsturend werken en plannen. Om dit mogelijk te maken kunnen docenten volgens studenten hen meer ruimte geven en zich meer als een helpende hand opstellen als studenten vragen hebben. Studenten zouden liever zien dat docenten hen begeleiden op basis van persoonlijke leerdoelen of ambities en dat zij meer zelfstandig aan het werk gaan. Studenten noemen vaak dat zij een stilteruimte missen om zelfstandig te kunnen werken.

“School is om je diploma te halen en werk te vinden.”

- Student

Voorbereiding op het werkleven.

De meeste studenten zien hun mbo-opleiding als voorbereiding op het ‘volwassen leven’. Vanaf hun 18e moeten zij opeens van alles zelfstandig kunnen doen, maar zij weten vaak niet hoe. Studenten geven aan het fijn te vinden als hun school, naast het vak burgerschap, hen hierin kan ondersteunen.

Met bijvoorbeeld lessen over belasting, wonen, of het opzetten van een eigen bedrijf zouden ze zich meer klaar voelen om over een paar jaar het werkleven in te stappen. Veel mbo'ers die we spraken omschrijven school als een verplichting voor je diploma om daarna aan het werk te kunnen. Hun wensen ten aanzien van het onderwijs sluiten hierop aan.

Betere onderwijscommunicatie.

Studenten ervaren de planning, communicatie en administratie van docenten en schoolbreed als onoverzichtelijk. Daardoor is het voor studenten vaak onduidelijk wat de school van hen verwacht.

Balans tussen kerntaken en extra begeleiding.

Docenten geven aan dat 77% van hun studenten een zorgbehoefte heeft, bijvoorbeeld vanwege een taalachterstand, lastige thuissituatie of concentratieproblemen. Docenten zijn veel tijd kwijt aan begeleiding van deze studenten, waardoor de aandacht voor de lesstof en het aantrekkelijk maken van de lesstof soms lastig is. Het profiel van de opleiding raakt hierdoor makkelijk ondergesneeuwd, met als gevolg dat de opleiding die studenten kozen niet overeenkomt met hun verwachtingen, wat leidt tot motivatieverlies. De goede persoonlijke aandacht is dus zowel een kwaliteit als een valkuil. Docenten willen er zijn voor leerlingen én voldoende ruimte hebben om de lesstof goed over te brengen.

Onze aanbevelingen

Stimuleer Publiek-Private Samenwerkingen.

In een Publiek-Private Samenwerking (PPS) gaan bedrijven en onderwijsinstellingen een langdurige samenwerking aan, die niet vrijblijvend is. Binnen een dynamische setting leren studenten, docenten en werknemers bijvoorbeeld over nieuwe technologieën, en krijgen studenten toegang tot stages en begeleiders uit de praktijk. Hierdoor krijgen studenten een dieper inzicht in hun vakgebied, de beroepsmogelijkheden en de taken die hierbij horen. Tegelijkertijd wordt er gezamenlijk gewerkt aan innovatie en het aanpakken van grote uitdagingen voor bedrijven en de lokale gemeenschap.

TIP: Amsterdam kent 11 publiek-private samenwerkingen in het mbo, zoals bijvoorbeeld [House of Digital](#) en [NexTechnician](#).

Benut de ideeën van docenten.

De docenten zijn goed op de hoogte van wat er op het ROC speelt, wat de studenten doormaken en wat hen motiveert. Ondertussen gaat de gemeente enkel in gesprek met de bestuurders van het mbo, terwijl de docenten vol ideeën zitten en een ondernemende houding hebben.

TIP: Leraren weten het beste wat nodig is en wat werkt om beter onderwijs te kunnen bieden. Door hen tijd, ruimte en middelen te geven om eigen ideeën uit te voeren, kom je tot innovaties die kans van slagen hebben, én tevreden medewerkers.

Kijk bijvoorbeeld in het [Handboek voor Onderwijspioniers](#) hoe je dit op je eigen school kunt faciliteren.

Luister naar de stem van jongeren.

Er wordt onvoldoende gebruikgemaakt van de systemen die al bestaan op het ROC om naar jongeren te luisteren. Er is een studentenraad, maar deze komt weinig bij elkaar en heeft weinig aanspraak op school of bij docenten. Studenten hebben vooral het gevoel dat er over hen geklaagd wordt en hun behoeftes of ideeën niet serieus worden genomen.

TIP: In Amsterdam laat de gemeente zich adviseren door de MBO-denktank. Dit is een groep lokale mbo-studenten die adviseren over bijvoorbeeld het tegengaan van discriminatie op de arbeids- en stagemarkt en het verbeteren van onderwijs.

Benut de faciliteiten van vo-scholen.

Omdat het schoolgebouw van het MBO College Lelystad relatief klein is, is er weinig ruimte beschikbaar voor nieuwe praktijklokalen. Mbo'ers leren door te doen; praktijkruimtes zijn dus essentieel. Docenten geven aan graag meer samen te werken met vo-scholen in Lelystad om uit te kunnen kijken naar hun lokalen. Wij adviseren om hier prioriteit aan te geven en ook naar alternatieve mogelijkheden voor praktijkruimtes te kijken, bijvoorbeeld bij lokale ondernemers.

Werk samen tussen opleidingen.

Docenten zien veel kansen in het vergroten van de samenwerking tussen mbo-opleidingen. Bijvoorbeeld door studenten van verschillende opleidingen samen te laten werken aan eigen initiatieven of projecten leren ze nieuwe vaardigheden die hen voorbereiden op het werklevens. Het verbetert hun voorstellingsvermogen van werken in de praktijk in hun sector.

Zorg voor stilteruimtes.

Naast de praktijklokalen is er behoefte aan een studieruimte, zodat studenten zich kunnen terugtrekken om in stilte te werken. De plekken die nu beschikbaar zijn om zelfstandig te werken zijn vrij rumoerig en daar hangt geen fijne werksfeer. Het beschikbaar stellen van studieruimtes is tevens een teken dat mbo-studenten serieus worden genomen. Op universiteiten en hogescholen is het ondenkbaar dat er geen stilteruimte is.

In de stad

Wat horen we?

Er is behoefte aan verbinding tussen onderwijs en praktijk.

Studenten hebben interesse in meer connectie tussen hun onderwijs en de praktijk. Daarnaast ervaren ze weinig werkperspectief binnen Lelystad. Veel studenten gaan ervan uit dat zij na hun studie buiten de stad moeten werken.

Jongeren ervaren weinig binding met Lelystad.

De stad biedt weinig activiteiten voor jongeren. Hierdoor krijgen jongeren weinig binding met Lelystad. Dit komt deels volgens hen door een gebrek aan winkels en uitgaansgelegenheden, maar ook doordat wijken fysiek relatief ver uit elkaar liggen, waardoor de gezelligheid en levendigheid missen. Ook de omgeving rondom de school biedt weinig gezelligheid of interessante plekken, waardoor studenten weinig gemotiveerd worden om connectie met de stad op te zoeken en veel op school te blijven. Sommige ouders zien hun kinderen graag verhuizen voor hun vervolgopleiding of baan, zodat ze het bruisende leven van een stad kunnen meemaken.

“Ik gun mijn kinderen om meer van Nederland te zien dan Lelystad.”

- ouder

Onze aanbevelingen

Werk met opdrachtgestuurd onderwijs.

In opdrachtgestuurd onderwijs gaan studenten aan de slag met uitdagende opdrachten die nauw verband houden met toekomstige beroepen. Deze opdrachten kunnen bij lokale ondernemers worden opgehaald. Zo worden studenten ondergedompeld in realistische beroepssituaties waarin ze concrete taken uitvoeren.

Deze aanpak motiveert sterk en helpt studenten om de link tussen theoretische kennis en praktische vaardigheden beter te begrijpen. Zo zijn ze goed voorbereid voor hun toekomstige professionele uitdagingen en krijgen ze binding met de lokale professionele gemeenschap.

Maak de binnenstad leuker mét jongeren.

Studenten op het mbo hebben allerlei ideeën om de binnenstad aantrekkelijker te maken. Hun behoeftes zijn weer net anders dan die van jongeren in het voortgezet onderwijs. Ze noemen voorbeelden als (tijdelijk) gebruik van leegstaande gebouwen of plannen voor de openbare ruimte. Het zou hun waardering voor de stad vergroten als ze zelf de kans krijgen om mee te denken over creatieve plannen en die ideeën werkelijkheid te zien worden. Dit gevoel van eigenaarschap helpt om hen te binden aan de stad.

TIP: Een bezoek aan [Jongerenbroedplaats SPOT](#) laat zien dat jongeren met de juiste begeleiding en stimulatie allerlei creatieve en ondernemende ideeën kunnen realiseren. Van kunst tot tweedehandskleding winkels. Hoe kunnen we hier lessen uit trekken voor alle jongeren van Lelystad?

6. Hoe nu verder?

Er blijken talrijke ideeën en inzichten bij inwoners van Lelystad te zijn. Niet ieder inzicht uit dit onderzoek biedt een kant-en-klare oplossing, maar wijst wel op behoeftes die leven bij veel inwoners.

Sommige inzichten zitten meer tussen de regels en wijzen op schijnbare tegenstellingen. Mensen zijn een beetje cynisch over wat de gemeente voor hen kan betekenen, en de gemeente verwacht zelfstandigheid en initiatief van inwoners. Anderzijds zitten inwoners vol ideeën om dingen aan te pakken, maar komen ook handelingsverlegen over.

Het roept de vraag op: hoe kom je nu van al die goede ideeën naar een aanpak waar mensen zich in gehoord voelen, waarin met plezier samen wordt gewerkt, en waarin er wederzijds vertrouwen is?

Kennisland is [sinds 1999](#) gespecialiseerd in het onderzoeken en ontwerpen van maatschappelijke vooruitgang. We zetten verschillende instrumenten, methodieken en veranderstrategieën in om de collectieve intelligentie van de samenleving beter aan te spreken. We hebben onder andere geleerd dat het oplossen van een complex vraagstuk weinig kans van slagen heeft als de mensen die er het dichtst op staan niet goed betrokken worden. Hier zijn vier aanknopingspunten om in Lelystad **samen** te vernieuwen.

Ruimte voor pioniers

Als we iets vaak hebben gehoord, dan is het: “Lelystad is een pioniersstad. We zijn goed in dingen opzetten, maar minder goed in vernieuwingen vasthouden.” Pionieren is dus niet alleen ‘ergens mee beginnen’, maar ook volhouden, organiseren en professionaliseren. Geef burgers en professionals de ruimte om initiatieven op te zetten. Zoek je bijvoorbeeld naar oplossingen voor onderwijsproblemen, [klop dan eens bij leraren aan](#). Pioniers zijn simpelweg: mensen met goede ideeën en energie om zelf te beginnen. Maar ze hebben wel ondersteuning nodig; Pioniers hebben baat bij **ondersteuning** en **verbinding, ruimte, tijd** en **middelen** om uit de dagelijkse routine te stappen en tot vernieuwing te komen.

TIP: Ga met elkaar in gesprek over het opzetten van een duidelijk proces en ondersteuning om pioniers te helpen elkaar te vinden, lessen te bundelen, en vraag en aanbod te laten aansluiten. Dit is sectoroverstijgend. Lees bijvoorbeeld over de [Broedplaats po-vo](#) in Amsterdam.

TIP: Lees ook [dit opiniestuk](#) van KL-directeur Marieke van Doorninck over het belang ruimte creëren voor burgerinitiatieven.

Betrek inwoners bij het uitbreiden van het onderwijsaanbod.

De een wil een nieuwe school, de ander een uitbreiding van het bestaande onderwijs. Allemaal goede antwoorden op dezelfde vragen: hoe gaan we om met de beoogde groei van inwoners, en dus ook schoolgaande kinderen en jongeren? En hoe gaan we om met de uitstroom van jongeren naar andere steden?

Wij zien geen reden om óf voor een nieuwe school te kiezen óf het bestaande aanbod beter en aantrekkelijker te maken. Inwoners spreken behoefte aan allebei uit. Wat wij wel zien, is de rijkdom aan ideeën en betrokkenheid bij inwoners, zowel onder ouders als bij leraren en jongeren. Deze benut je het beste door bewoners (ouders, leraren, jongeren) zelf ideeën te laten aandragen en hen met middelen en handvatten te bieden die ondersteunen bij het realiseren van die ideeën.

TIP: Waar mensen zich druk maken, liggen kansen. Wat er ook georganiseerd wordt in de toekomst rondom een uitbreiding van het onderwijs - bestaand of nieuw - betrek mensen erbij. Dat kan op allerlei manieren, bijvoorbeeld via het ontwikkelen van een **challenge** of het opzetten van een denktank van betrokken inwoners die zich met één vraagstuk bezighouden, zoals de **Denktank Inclusieve Stad** in Amersfoort.

Vergroot het lerend vermogen

Op allerlei gebieden wordt in Lelystad gewerkt aan verandering. Er zijn mensen met wetenschappelijke kennis, bestuurlijke kennis, professionele kennis en ervaringskennis. De uitdaging is om die verschillende vormen van kennis samen te brengen, en te zorgen dat de lessen die zij leren ook worden gedeeld.

Complexe maatschappelijke vraagstukken vragen om een continue lerende en onderzoekende houding. Zonder duidelijk proces om tot leren te komen valt dit vaak van prioriteitenlijstjes af.

TIP: Organiseer bijvoorbeeld een **lerende ring** van mensen uit verschillende rollen en sectoren. Zij komen samen om lessen te delen, te vieren wat goed gaat en te agenderen wat nodig is. Juist het bundelen van verschillende vormen van kennis vanuit mensen met verschillende achtergronden leidt tot verrassende inzichten.

TIP: Op het Montessori College Nijmegen en Groesbeek werd een **tussenruimte gecreëerd** waarbij leerlingen en leraren samen inzichten en ideeën deelden en oplossingen voor onderwijsvernieuwing in de praktijk brachten.

It takes a village

Het is misschien een cliché, maar met een reden. Het gezegde *it takes a village to raise a child* wil zeggen dat de hele gemeenschap nodig is om tot een goede ontwikkeling van kinderen te komen. Ook in Lelystad blijkt uit alle gesprekken dat school en omgeving niet los van elkaar te zien zijn, en dat het werken aan een betere start voor kinderen en jongeren een gezamenlijke opgave is.

Vanuit dit principe zijn er allerlei manieren waarop de spelers rondom kinderen en jongeren nauwer kunnen samenwerken. Dus niet alleen scholen en gemeente, maar ook wijkteams, jeugdzorg, consultatiebureaus, bibliotheken, jongerenwerkers, sportclubs, en nog vele andere zijn nodig om een goede basis te bieden.

TIP: In sommige steden wordt via een Broedplaats door organisaties rondom jongeren in kaart gebracht hoe vraag en aanbod beter op elkaar kunnen aansluiten, welke ontwikkelingen deze organisaties zien of nodig hebben en waarbij ze concreet met elkaar aan de slag kunnen gaan met oplossingen. Zie bijvoorbeeld [IKC Broedplaats Hoorn](#).

TIP: Lees voor verdieping het HvA-onderzoek [Samenwerken rondom kinderen in pedagogische netwerken](#).

Colofon

Auteurs

Kennisland

Iselien Nabben
Fabienne van Rossenberg
Nina Sandford
Wessel Kok

Eindredactie:
Tamara Mangelaars

Sardes

Antien Haagsman

Auteursrecht

Kennisland / [CC BY](#)

Contact

Kennisland
Kattenburgerstraat 5 / G003D
1018 JA Amsterdam
+31205756720
www.kl.nl

KL is onderdeel van [Stichting CAOP](#)